

B 1,035,601

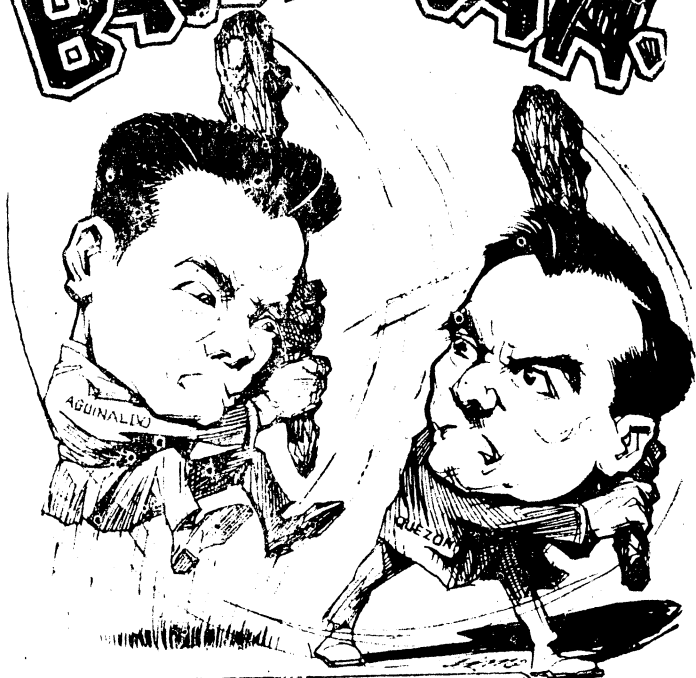

Filmed by Preservation

1995

BABASAHING MAKATATAWANG-MAKAGAGALIT

15
Sts.
BALUBURAW!

SINULAT NI
FLOR. M. COLLANTES
(KUNTIL BUTIL)

KANGINO KAYO SA DALAWANG ITO?

Sa isang bagong kasal na babaeng iniyuwi sa bayang sarili ng giliw na kaisang palad, ay ito ang tanungan ng mga tao:

MAGANDA BA...?

MAYAMAN BA...?

MARUNONG BA...?

Sa Sinelas naman ang mga tanong ay ito:

MATIBAY BA...?

MAGANDA BA...?

"MASARAP" BANG ISUOT....

Ang tatlong katanungang iyan sa sinelas ng ANG TIBAY ay madaling sagutin:

Matibay, Maganda, Napakasarap Isuot at Napakamaginhaw

Kaya naman sa lahat halos ng dako ng Kapuluhan, buhat sa lalong mahabardika, hanggang sa lalong mahirap ang kinawiwilihang isuot ay mga sinelas na yari sa

ANG TIBAY

TEODORO & KATINDIG

TORIBIO TEODORO,—*Mayari*

PANGULONG TINDAHAN

AT PAGAWAAN:

710-712-714 Ilaya

P. O. Box 333

MGA KASANGAY:

2261 Ave. Rizal

628 Azcarraga

1742 Azcarraga

727 Tabora

712 Legarda.

BABASAHING MAKATATAWANG = MAKAGAGALIT

BALUGBUGAN

AGUINALDO vs. QUEZON

Pagtatalong may uring Balagtasan

- na -

nilahukan ng sili't paminta

SINULAT NI

Flor. T. Collantes

Kuntil Butil

UNANG PAGKALIMBAG

15,000 SALIN

MAYNILA, K. P.

ABRIL, 1926.

STOR

PL

6058-3

-C41

BUM

Pahayag

Hindi maipalilimbag ni maitatanghal ng sino man nang walang ganap na kapahintulutan ang sumulat at sinomang marapatang lumabag ay paguusigin sa may kapangyarihan.

Ipalalagay na nakaw ang hindi magtaglay ng tatak ng may-ari.

FLORENTINO T. COLLANTES
(KUNTIL-BUTIL)

GL - Bulwer

SENSI

BABASAHING MAKATATAWANG = MAKAGACALIT
BALUGBUGAN
AGUINALDO vs. QUEZON

Pagtatalong may uring Balagtasan

- na -

nilahukan ng sili't paminta

SINULAT NI

Flor. T. Collantes

Kuntil Butil

UNANG PAGKALIMBAG

15,000 SALIN

MAYNILA, K. P.

ABRIL, 1926.

Pahayag

*Hindi maipalilimbag ni maitatanghal
ng sino man nang walang ganap na ka-
pahintulutan ang sumulat at sinomang
marapatang lumabag ay paguusig sa
may kapangyarihan.*

*Ipalalagay na nakaw ang hindi mag-
taglay ng tatak ng may-ari.*

FLORENTINO T. COLLANTES
(KUNTIL-BUTIL)

ANG SUMULAT

FLOR. T. COLLANTES
(Kuntil Butil)

PAGHAHANDOG.

Si hiling ng ilang tanging kaibigan
ipinalimbag ko itong Balugbugan,
ito'y lumabas na sa Buhay Lansangan
nalagay sa pitak ng mga biruan,
at sapagka't biro at katatawanan
kaya pati tula'y biro-biro lamang.
At ngayong malimbag ay buong paggalang
na handog ko ito sa naglalalaban...
Handog ko sa tangi't mabunying Heneral
nang di malilimot nating himagsikan,
Handog ko kay Quezong sa kapanahunan
ay isang Bayani ng Katahimikan.

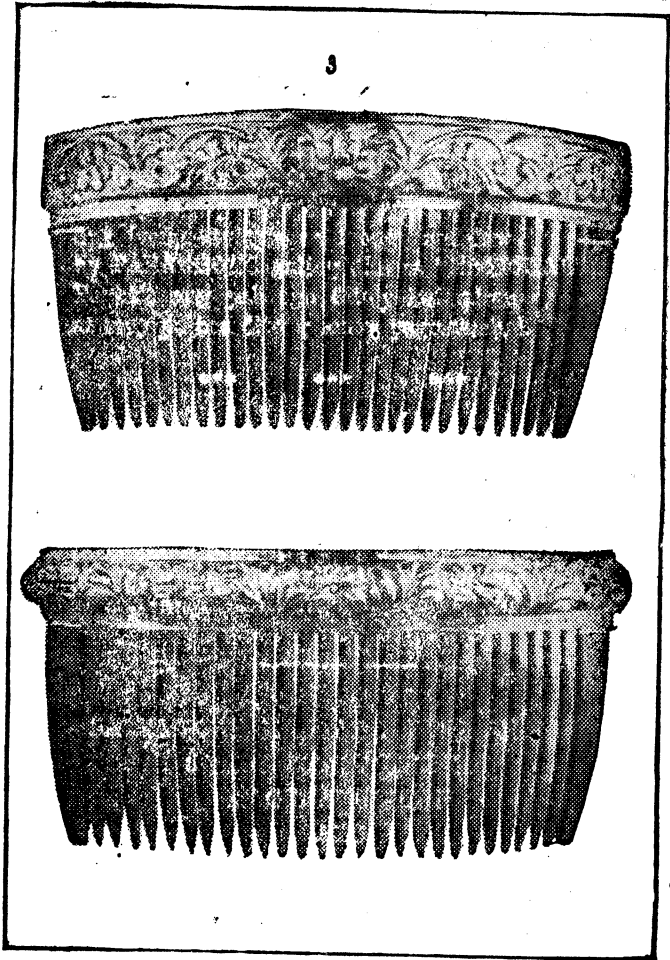
F. T. COLLANTES.

BALUGBUGAN

MGA BAGONG HUGIS NA SUKLAY NA KAREY

Na may Gintong 12 K. Halaga P6.00 ang isa

[Kalahati lamang ng tunay na kalakhan]

VICTORINA G. DE LAPERAL

Importador ng Diamante at Perlas

883-857 Ave. Rizal
Maynila, K. P.

Telefono No. 2-76-14

BALUGBUGAN

AGUINALDO vs. QUEZON

LAKANDIWA: TIO SAM.

GAT USIG: LEONARD WOOD

GAT PAYO: JUAN DE LA CRUZ

PARALUMAN: Bb. PILIPINAS.

PAKSA:

SINO ANG MAY SALA?

Magkaibigang parang pagkit
kung magtalo parang lintik.

Cuando se pelean los compadres
salen las verdades.

Pabango! Gamot at Pagibig!!!

—)O(—

Sa isang dalagang tila nagdaramdam
at may hiranakit sa binatang hirang,
kung ang pagtatampo'y ibig mong lunasan
ang iyong taglayin sa iyong pagdalaw
ay PABANGONG galing dito sa "NATIONAL";
Pagka't ang pabango dito'y katamisan
at may pulbos ditong amoy pagmamahal.

***

***

***

At kung ang giliw mo naman ay may-sakit
at lunas ang nasa ng may dusang dibdib;
Sa "NATIONAL DRUG", doon ka lumapit
bumili ng gamot sa sakit ng ibig,
sa minsang inumin o kaya'y ipahid
ang datihang sigla'y muling magbabalik
at magliliwanag ang magandang langit.

SA KALIGAYAHAN AT KAPANGANIBAN

SA LANGIT, AT LUMBAY

ISAGUNAMGUNAM

ANG

National Drug Store

AVENIDA RIZAL BLG. 541

TELEFONO 399

- SIMULA -

LAKANDIWA:

Ito'y balugbugan ng dalawang tao
na kapuwa bantog sa lupaing ito;
si Manuel Quezon at si Aguinaldo
sa harap ng lahat ngayo'y magtatalo,
ang dalawang iya'y kapuwa Pangulo
isa'y sa Samaha't isa'y sa Partido.

Tayo'y manahimik at ating pakinggan
itong bagong uring pagbabalagtasán;
Muli't muling samo'y ang katahimikan
ulinigin natin itong Balugbugan;
Ang paksa po nila na pagtatalunan:
Kung sino ang taksil sa kasalukuyan.

Ang dalawang ito'y magkaibigang putik
sa pagmamahala'y katulad ng pagkit,
at pagka't ganito, di samakatuwid,
kapagka nagtalo'y pihong parang lintik;
"cuando se pelean" itong "Magkompadres,"
makaasa kang "salen las verdades."

(KAY QUEZON)

Magsimula kayo binatang Tayabas
ang lahat ng sakdal sabihin sa lahat,
sa lagay ng bayan na kulang ng palad
ay sabihin ngayon kung ano ang lulas,
at dito sa ami'y inyong ipagtapat
sa laya'y kung sinc ang sumasalungat.

MAKATANG TAYABAS

KGG. MANUEL L. QUEZON
(Pangulo ng Senado)

QUEZON:

Magandang gabi po mga kababayan
ang unang bati ko sa nagkakapisan,
ang lupang Tayabas ang pinanggalingan
sa bayang Baler kong pinakamamahal.
Ako'y naparito't makikipaglaban
sa kahit na sino na magbalugbugan.

Doon po sa amin sa gawing Tayabas
lahat ng lalaki'y nakikipaglamas,
magbuhat sa Ita hanggang sa Dumagat
ay di nangingimi sa kulog ma't kidlat.
at kaming sa bundok Hanibawan buhat
laon ng panahong ang laya'y hinanap.

KUNTIL BUTIL

MAKATANG KABITE

KGG. EMILIO AGUINALDO
(Pangulo ng V. de la R.)

Kaya naparito ako sa Maynila
ibig kong maglingkod sa irog kong lupa,
kung dahil sa ating minimithing laya
ang taba ko'y handog na gawing mantika,
yaring aking lama'y alay ko ring kusa
nang 'ahii sa bayang ikatitimawa.

AGUINALDO:

Bunying maginoong matamis ang bibig
ako'y natutuwa at ikaw'y sumapit,
laon nang araw kong pinakananais
na tayong dalawa ay makapagtagis.
bunying Lakandiwa, tulutang magsulit
ang batang Kabiteng tumubo sa Kawit.

Yaring pagkatao, Lakandiwang mahal
sa pagkabata na ang laro'y digmaan
noong kami'y musmos sundasundaluhan
at ang aming laro ay geragerahan,
nang ako'y lumaki minumutyang bayan
talastas na ninyong nakipagpatayan.

Yaring katauha'y nagtikim ng gutom
natulog sa kural, kumain ng tutong,
kung dahil sa bayan akong inyong kampon
ang naligtasan na'y maraming daluyong,
at sa balugbuga'y handa ako ngayon
kahit umagahin kay Manuel Quezon.

QUEZON:

Hanggang umagahin kayo ay ta'agal?
Di lalong mabuti't nang magkalinawan,
matanong ko kayo sa mga nagdaan.
Bakit po ba niyong magpista ni Rizal,
nang mag "yo protesto" itong ating bayan
ay ang Veteranos ay di nakipisan?

Hindi po ba ito ay pagtaliwakas
sa nagsisitutul na inyong kabalat,
Kami'y na sa daan at namamahayag
kayo'y na sa bahay at namamanatag,
sa pagtutul namin kami'y namamalat
kayo'y na sa bahay at hihikabhibab.

Ngayon ka magsabi Heneral Emilio
kungdi kamalian ang nagawa ninyo,
ang hindi pagsama sa pag "yo protesto"
di ganap ang inyong pagka-pilipino,
baya'y tumututul ay tahimik kayo.
"Si Clorianang poc'y malayo Igmedio".

AGUINALDO:

Maginoong Quezon huwag kang patulin
nang kung matinik man ay hindi malalim,
baka ka maparis sa taga San Kintin
sarsar na ang bangka tikin pa ng tikin,
sa mga tanong mo kita'y sasagutin
ulinigin "hijo" yaring sasabihin.

Sa pag "yo protesto" sa araw ni Rizal
kami'y di sumama dahil din sa bayan,
kayo'y tumututol sa Luneta hanggan
ano, si Rizal ba ang tinututulan?
"Yo protesto—Rizal Day" anong kahulugan
di ba 'tumututol kay Rizal na araw?

Kung ang Malakanyang ang ibig mabaka
ano't ang tinungo ninyo'y ang Luneta?
Ang iniihaw mo'y malayo sa бага
may palagay akong hindi matutusta,
tanong ko sa iyo: Marami bang bunga?
sagot mo sa akin: Paring nagmimisa.

At ang veteranos di na kailangang
palaging sumama sa mga lansangan,
kami ang panghuli sa anomang bagay
leong natutulog, tahimik na bulkan,
kung kayo'y hapo na sa paghihiyawan
kami ang "remate" sa pagpuputukan.

Ipaghalimbawang kami'y sumama rin
at sa "yo protesto" nakipiling piling,
aming isinuot itong damit naming
ginamit nang una sa gitna ng dilim,
ngayon, may gumulong marikanong lasing
pakana ng "hinggo" na kalaban natin.

Ngayon, pagka't tayo ay sakop na bayan
sa bawa't gagawi'y magaalinlangan,
kung aming bugtugin ang lasing na kawal,
kawal versus kawal, mitsa ng patayan,
kung hindi kibuin ang paglapastangan
kaylan ma'y hindi na pagpipitaganan.

Ayan ang sagot ko sa lahat mong tanong
prinsipe Igmediang ibig magkatuson,
huwag kang pumaris sa puto sa bumbong
na kungdi sulutin ay hindi malamon,
pintas kayo rine, pintas kayo doon
itong bayan natin nama'y nababaon.

QUEZON:

Kung sa eksamen po iyang sagot ninyo
kay mestrong Hernandez ang nota ay sero.
Heneral ng isang sakdal laking hukbo
sukat bang matakot sa isang lasenggo,
kung ang isang lasing sa inyo'y manggul
tumawag ng pulis, ipakalaboso.

At sa "yo protesto'y" lalong hindi tama
kung ang ibig ninyo ay pamamayapa,
kung sa Malakanyang tayo sumagasa
ang katulad nati'y namamalibhasa,
matutulad tayo sa nagdalahirang
nakipagtakapan ng gera bunganga.

Kaya sa Luneta namin isinigaw
nang ang buong mundo ay mapagsabihan,
hindi man tinungo iyang Malakanyang
may palagay kaming di na kailangan,
tayong Pilipino ay may kawikaan
"hampas sa kalabaw, sa kabayo'ng latay".

AGUINALDO:

Sa kabayo'ng latay?... tila iya'y tama
at lalong lalo na ang gera bunganga.
at yayamang kayo'y siyang nagsalita
ang nakakatulad lurang patingala,
kayo sa hiyawan ay lalong balita
lura nang bumagsak, lumagpak sa mukha.

Kaming veteranos walang ingay-ingay
di paris ng ibang palaging makangkang,
kapag nakagawa kahit munting bagay
ay palalakihit ipagtabantugan,
kung minsan ay pati mga katusuhan
ay minamalaki't ibig pang samahan.

QUEZON:

Bunying Lakandiwa, marangal na Hukom
sa nagsasalita'y ibig kong magtanong.

LAKANDIWA:

Milio Aguinaldo tatanong si Quezon
mangyayari po ba na inyong matugon.

AGUINALDO:

Nakahanda ako na sumagot ngayon
sa kahit kanginong nagtapos sa katon?

QUEZON:

Kun gayo'y tinalin ninyo ang tinurang
ginagawa naming mga katusuhan,
ito'y nararapat na maliwanagan
nitong nakikinig na nagkakapisan,
kung lumitaw itong kasinungalingan
bunying Lakandiwa siya'y parusahan.

AGUINALDO:

Itong katalo ko yayamang mauilit
pakinggan mo bayan ang ipagsusulit,
nangyayaring ito sa iyo'y di lingid
kaya ikaw bayan ay dapat magisip,
aking tuturulin sa katotong ibig
itong katusuhang akin nang binanggit.

Nang unang panahong bata pa si Sabel
may isang partidong lubhang kabilanin,
naroong ang ngala'y pagpalitpalitin
at maging sa gawa ay balisawsawin,
sa kagaganito baya'y nakapansi't
malapit na silang ihulog sa bangin.

Nang nalalapit na sa bangin ng hukay
ay biglang kumapit dito sa kalaban,
katuwiran niya'y sakaling mamatay
ay dalawa si'a sa isang libingan,
kung sakasakali mama't magtagumpay
sarili lang niya itong kabantugan.

Katusuhan ito't pamumulitika
kaya hindi namin ibig na sumama,
kung бага sa "poker", ay "bluff" ang kapara
pusta'y tatlong lote'y sama ng baraha,
ang "dos pares" mo po'y mangangalabasa
pagka't ang hawak ko'y itong "triple jota."

QUEZON:

"Triple jota" lamang ay nagmamagaling
at ang dos pares ko'y ibig na talunin.
kaya't ang nangyari nang inyong tawagin
dos pares na "aces" ito palang akin,
"quadruple" palang kasama ang "joker"
kaya hindi dapat itong duhapangin.

Sa ginawa namin na pagkakaisa
kung ang tawag ninyo'y pamumulitika,
ay ang gawa ninyo'y ano kaya бага
kung бага sa sabong sa puti't sa pula?
Kayo'y Pilipino't isang patriota
dapuwa't si Wud ang inyong kasama.

Iyang si Gat-Usig ay aming kalaban
ano't siya'y inyo'g tanging kaibigan?
Ang katulad ninyo'y pusong salawahang
sa dalawang agos ay ibig managwan,
at katakataka ang ibig samahan
isang marikangong kaaway ng bayan.

Kung itong Konseho Supremo'y masama
ano't ang kumatig ay buo ng bansa,
ang kababaihan, matanda at bata
maging relihion ay sumamang kusa,
kayo lang ang tanging bumubukod yata
at sumasalungat sa aming adhika.

Kahit saan bayan kami pumatungo
ay nangagsasaya ang lahat ng tao,
sa natatag ngayong Konseho Supremo
kasama ang lahat, matangi sa inyo,
dami ring kasamang mga betarano
at ang aking saksi ay sina Sandiko.

Ang mga Sandiko'y manghihimagsik din
ano hindi po ba at kasama namin?
At sa mga bayang amin nang narating
bawa't beterano'y ibig makipiling;
dapuwa't may hiwaga't nakatagong lihim
na sa ibig nila ay nakapipigil.

At ito ang isang di namim malaman
na baka kayo na ang pinanggalingan,
baka kayo na rin ang siya'g may liham
na itong Sangdugo'y di dapat samahan,
kaya't nanganganib, akong baiang araw
a.g Samahan ninyo'y magkalurayluray.

AGUINALDO:

Magkalurayluray? Huwag kang mangamba,
hindi ningas kugon kaming magsasama,
kami'y watak watak ninyong nakikita
nguni't lihim kami'g nangagkakaisa,
itong Veteranos buhat pa nung una
kapag binakbak mo mahihirapan ka.

Nalaman ba ninyo, bakit kami ganyan,
pagka't nagtiis na ng hirap sa parang,
hindi tulad ninyong pawang kayama'an
at ang binabaka'y ang **KABAN NG BAYAN**,
kami'y hindi sugod sa kapangyarihan
at di nanananghod niyang katungkulan.

Kung ako man ngayo'y kaybigan ni Wud
ay huwag isakit niyang inyong loob,
magbuhat nang tayo'y kanilang masakop
ngayon lang tinanghal itong Veteranos.
Sinong gobernador ang dito'y sumipot
na nagbigay galang sa nangakihamok?

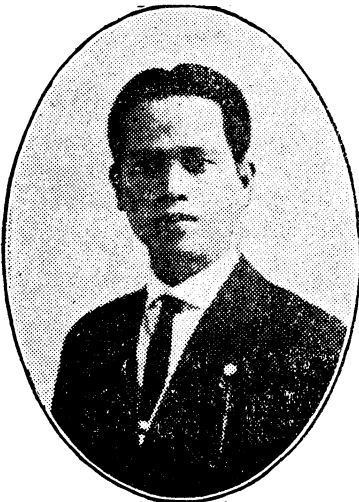
QUEZON:

Alto kayo ryan, mabunying Heneral
huwag magpatuloy ng pagsasalaysay,
kung tunay na kayo ay iginagalang
at sa ngalan ninyo siya'y may pitagan,
ay hindi gagawin ang pagpapatanggal
sa bagong gusali niyang "kalayaan".

At tunay bang kayo'y ayaw ng tungkulin?
nakakahalakhak iyang ganyang turing.
si Jose Melenciong manugang na giliw
ang tungkulin niya'y saan po ba galing?
at si Escamilla, inyo ngang sabihin
nang sila'y mapasok, di ba inyong hiling?

Ang kabuu ng bayan ay nabanggit niyo
balantukang sugat nararamdaman ko,
di ba buwan-buwan ay may isang libong
inyong natatanggap na parang sustento?
Oh! napakakirod ang bagay na ito
isaisang-tabi at aangot tayo.

ANG GURO SA PANANAHI

G. P. S. Pantig

ANG PATAHIAN NG MGA
MAGINOO AT SPORTMEN

Sastreria ni
P. S. PANTIG
Mayari at Tagapamahala

Tel. 4-82-84 1004 Azerraga

GAT-USIG

KGK. LEONARD WOOD
(Gobernador Heneral sa Pilipinas)

LEONARD WOOD:

Mister Lakas diwa, ako ay tulutang
makilahok dito at magbalugbugan,
yayamang binanggit ang aking pangalan
tila ang sumagot isang katungkulan,
kaya ko inalis, letrang ka'ayaan
nang sa bayan, ako'y makaganti naman.

Wika ng Tagalog ang kinaing buro
burong iluluwa nang kumaing tao,
kung sa aki'y galit silang Pilipino
sa kanila naman ay galit din ako,
kawikaan ngayon ay bato sa bato
"un clavo arranca" isang "otro clavo."

Ang katuwiran ko kung ako'y kinagat
ang dapat hintayin sa akin ay ngatngat,
at kung "estribilyo" ang aking tinanggap
"kinuliki" naman yaring ibabayad,
di ko kasalanan sa kanila buhat
sila rin ang unang dito'y nagtatakap.

LAKANDIWA:

Hintay muna kayo mabunying Gat-Usig
dalawa'y bayaan sa pagkakagalit,
pag sila'y nagsakdal ng mga sinapit
noon ang panahon kayo ay gunuhit,
Bago ka humigop hintaying lumamig
mainit na sabaw papalos ng bibig.

Magpatuloy kayo mabunying Heneral
at inyong sagutin ang tanang salaysay,
lahat nang kay Quezon na ipinaratang
ay paliwanagan sa harap ng bayan.
Tunay nga ba kayo ay sa buwan-buwan
ay may isang libong kinakamtan-kamtan?

AGUINALDO:

Darakilang Hukom, bunying Lakandiwa
tunay po ang inyong ngayo'y kawiwika,
dapuwa't ito po'y isang ganting-pala
na bigay ng bayan sa aking ginawa,
ito'y hindi limos, ni hindi rin awa
di ko hinihingi, sila ang nagkusa.

Saka ang totoo di ko kailangan
kung ito'y bawiin, pasasalamatan,
pagka't ang totoo ang kabayanihan
bunton man ng ginto'y di mapapantayan;
Buhay na ginamit dahilan sa bayan
nabibili бага ng sargmundong yaman?

Ito ay kaloob nila't pagkilala
kung aking tanggiha'y parang paghamak pa,
kaya ko tinanggap iyang alaala'y
sapagka't larawan ng naglahong saya,
sa sanglibong iyan na munting halaga
Buhay na palagi yaong Republika.

Sa sinasabi po na mga turgkulin
di katotohanang ako ang may bilin,
ako'y di pulubing bala na'y hiniling
di ako nanghingi sa simo ma't alin,
sila'y naghahandog kung di ko tanggapin
ang kahiyahiya'y tila sila na rin.

Saka si Melencio ay sadyang nahirang
di dahil sa hiling ng taong sinoman,
kungdi pagka't siya ay may karapatang
humawak ng gayong mga katungkulan,
at si Escamilla ay gayon din naman
may sapat na bait at katalinuhan.

Iyang sina Quezo'y di sukat malirip
sala na sa lamig, sala pa sa init,
sistema imbudo ang nakakawangis
pagpasok, maluwang, paglabas, mahigpit,
kapag gawa nila'y pintasan mo't galit
ikaw ang gumawa't nagsisipagngitngit.

Ako raw'y kaibigan sa ngayon ni Wud
Oh! panibughuing masukal ang loob!
di ba't si Quezon man nang nangakatapos
ay kaibigan din nitong inaayop,
sila'y parang prayle: sundin mo ang utos
nguni't sa kanila'y huwag manghimasok.

Nagibigan sila, hipon at kamatis
na sumasagyok pang isawsaw sa patis,
nguni't bakit ngayong sila'y magkagalit
pati ibang tao'y ibig makingitngit?
Bakit idadamay ang nananahimik
at di sarilining lumaban ng "fight".

Maginoong Hukom, mga napipisang
nagsisipakinig nitong balugbugan,
iyang salamangka ay napakalinaw
niyang mga taong kunwa'y makabayan.
pag di ka sumama ay pararatangan
ang katapatan mo'y pinagdududahan.

Parang mga prayleng laging naninindak
pag di ka sumama'y di ka mailigtas,
labas ng rehilyon ay mapapahamak
kaya marapat ka na makipagyakap
matanda nang dala, gaya niring "edad"
kung lilinlangin pa tila maghihirap.

Kayo ang saksi kong nang nagdaang araw
si Quezo'y palaging na sa Malakanyang,
kasalo si Wud sa harap ng dulang
habang kumakain ay nagtatawanan,
mga nombramiento'y pinaguusapan
ang iba ay hukom at ang iba'y piskal.

Datapuwa't ngayong sila'y magkagalit
itong si Manolo'y nagaalumpihit,
at ang ibig niya sa kanyang ka "fight"
ang lahat ng tao nama'y makingitngit,
ang gawang ganito sa lupa't sa langit
batas ng bulating bumabalikidkid.

Ngayong ang dalawa'y magkagalit na nga
parang pusa't asong laging nagbabangga,
nang sa akin naman isa'y magusisa
ng taong mayroong matalinong diwa,
Kung ako'y magtapat kasalanan kaya?
Sumagot sa tanong hindi kaya tama?

QUEZON:

Sa hinabahaba ng kanyang tinuran
ang napapansin ko'y isang bagay lamang,
di ko akalaing ang isang Heneral
ngayo'y magsalitang tila gustong ayaw,
paris ng babaing namamatay-takaw
pakiusapan mo't tumatarang-tarang.

Yamang di nasagot ang tanong kong lahat
sasariwain kong pamuli sa hagap,
mabunying Heneral inyong ipatawad
kung kayo'y pamuling aking masiyasat.
Tunay po bang kayo'y may padalang sulat
tila pagbabawal sa mga kabalat?

Pingbabawalang sa ami'y sumama
ganyan daw ang liham, totoo nga po ba?
Bakit naman gayon, kung kayo'y ayaw na
Ano't pipigiling sumapi ang iba?
Kanikaniyang gusto, kanikaniyang pita
may patay sa yaman, may patay sa ganda!

Sa buhay na ito'y di dapat pigilin
sa naiibigan ang sino ma't alin,
pag sinansala mo ang isang paggiliw
ama man at ina'y pagtatananan din,
ang ibang Samaha'y siyang saksi namin
sumapi rin sila kahit pinipigil.

Talagang ganoon ang agos ng tubig
pag hinahadlangan ay sumasagitsit,
pumapakabila't lalong bumibilis
dumadagundong pa at humahaginit
kaya Heneral ko huwag nang magpilit
na biguin kaming iyo ring kapatid.

Huwag nang banggitin iyang katungkulan
sapagka't mahirap malabasan iyan,
at para sa akin ang katotohanan
yaring tungkulin ko sa inyo ay alay,
kung kami ay inyong pakikisamahan
kayo'y aming puno, kami'y inyong kawal.

Sapagka't sa ami'y totoong makiro
na kayo'y palaging kasama ni Wud,
isang Pilipino na nakipaghamok
sa hangad lumaya itong bayang irog,
di dapat sumama at sumukut-sukot
sa mga kaaway na nangbubusabos.

AGUINALDO:

Mahal na ginoo, maraming salamat
sa katungkulan mong sa akin ay gawad,
iyan ay pagtuyang di ko matatanggap
sa katauhan ko ay isang paghamak,
sarilinin mo na ang lahat at lahat
pagpunuan mo na ang nahihikayat.

Nguni't kung sa akin malayo ka bigan
ang kalumbibit mo'y aking nabibilang,
kung kita'y magbuga'y aking nalalaman
na ang puhunan mo'y hindi magtatagal,
kaya pakinggan mo yaring katugunan
nang sa muli muli ay magdahan dahan.

Sa Veteranos nga ako ay may karta
at ang sinasabi'y nalalaman mo na,
buhat sa simula't tungkol politika
itong veteranos di dapat sumama,
iyang politika'y higit sa itika
pag nilapitan mo pihong mahahawa.

Iyang politika'y sunog ang kabagay
pag di ka nagbalot ay masusunugan,
at ang politika sa isang samahan
simula ng gulo at pagaalitan,
kung kaya nga ito'y dapat pangilagan
mikrobio at lepra sa pagsasamahan.

Ngayon, kung sa inyo'y may ibang sumama
di ko hinuhuwag ang pagsama nila,
ang sinasabi ko ay ang disiplina
dapat gumitain sa tuwi-tuwina na,
kapag daw masama ang isang kasama
lalo pang mabuting ikaw'y nagtisa.

Kaming veteranos ay nagsumpaanan
na sa politika'y di makikialam,
kung sila'y magtaksil sa bagay na iyan
ang masasabi ko'y di ko kasalanan,
may dalawang landas itong kabuhayan
may patungong langit, may patungong hukay.

Iyang politika ay palayok manding
kapag hinakwan mo'y puno ka ng uling.
kung kaya ba nama't sa alituntunin
iya'y sadyang bawal sa kasapi namin,
sa palatuntunan kung sila'y magtaksil
ako ay wala nang anomang sagutin.

Nguni't palagay ko at paniniwala
sila'y pusong tapat sa kanilang sumpa,
at sa Sangguniang wika mo'y Pangbansa
may palagay akong di sasaping kusa,
kahit di sumama ay makagagawa
at makatutulong sa ating paglaya.

Saka ang Konseho na Supremong iyan
katiwala akong di pangkalahatan,
bago itinatag iya't nagagtibay
hindi itinanong sa lahat ng bayan,
ang maraming tao'y hindi kinaalam
masasabi бага na pang kapuluan?

QUEZON:

Sinasabi ko na't may mararating din
ang binunto-bunto hiningang malalim,
isang Aguinaldo, di ko akalain
sa katanghalian'y mangarap ng gising,
ang Sanggunian po kung kakalabanin
mabunying Heneral kayo'y hihirapin.

At itong sangdugo, kapag pinulaan
nangangamba akong kayo'y mahiyawan,
at ang aking saksi'y ang pinangyarihan
ni Agoncillo pong aking "minamahal",
oon sa San Pablo, kami'y binanatan
kayo ang sumaksi, "pinaul" ng bayan.

At sa pananalig bunying Aguinaldo
huwag ding panulos sa buhay na ito,
at ang aking saksi ay sina Mascardo
tinanggap ang tungkol na aayaw ninyo,
at maraming bayang matuturok akong
sumapi sa aming katulad ng Bago.

Nangangamba kayo't ito'y pulitika
parang natatakot na kayo'y mahawa,
ipaghalimbawang kayo ay may Ina
halimbawa lamang, sakit ay kolera,
dahil ba sa takot pababayaang na
kasakdalang ito'y mamatay sa dusa.

Kung magkakagayo'y solopikang anak
hindi nagpunyaging ang Ina'y maligtas,
ganyan din ang sakit nitong Pilipinas
gagaling kung tayo'y magyayakap-yakap,
dapuwa't kung kayo nama'y sasalungat
laya'y malilibing na di magliliwag.

Hingi ko'y patawad mabunying Heneral
kung ang sabi ninyo'y di ko panaligan,
ang paniwala ko'y hindi naman tunay
na ang politika ay nilalayuan,
ayon sa balita at higing higitan
politika ninyo'y pailalim lamang.

AGUINALDO:

Atension, -Alto! !Hep! Ikaw ay tumigil
ang pagpapatang di mo dapat gawin,
sapagka't kung sino ang palabintangin
tandaan mo't ito'y ang palaumitin,
ang mamulitika'y malayo sa akin
pagka't ako'y tapat sa sumpaan namin.

At iyang Mascardo na iyong tinuran
makikita mo rin ang kahahangganan,
ang kanyang ginawa ay parurusahan
marahil ng aming giliw na Samahan,
pagka't ang di tapat sa sumpang matibay
maging sa impierno'y di kagigiliwan.

At ang pagkahiyaw sa kay Agoncillo
makibalita ka at hindi totoo,
may dangal pa naman ang bayang San Pablo
at sa panauhi'y hindi manggugulo
ang mga balita ay nakahihilo
pag agad nanalig malilito kayo.

Ang lahat ng bagay kaibigang Quezon
bago panaligan isiping hinahon,
baka ka maparis sa taga Malabon
lumuhod sa intsik ang akala'y poon,
hindi milagroso ang lahat ng patron,
di pawang totoo ang mga himaton.

QUEZON:

Sa panahong ito di ko madalumat
mayroon pa palang mga Sto. Tomas,
ayaw maniwala sa hatid ng kawad
magpahanggang hindi mahipo ang sugat,
sa mga balita'y mayroon ding tapat
di bawa't balita'y gawang taratitat.

Iyang si Mascardo'y inyo nang bayaan
na makapaglingkod sa irog na bayan,
sa isang tungkulin kung kayo ay ayaw
bayaar ang iba na maglingkod naman,
kung dahil sa lahi, hindi kataksilan
lalong di marapat na maparusahan.

AGUINALDO:

May palagay akong kayo'y lumalabis
nadarating pati di dapat masapit,
iyang si Mascardo'y kami ang huhuwit
kayo namang iya'y "mind your own business",
sa tuntunin namin siya ay lumihis
kung siya'y magdusa'y dapat at matuwid.

Saka ang tungkulin na tinanggihan ko
di dapat tanggapin niyang si Mascardo,
pagkaing aayaw ng kapuwa tao
nararapat lamang ibigay sa aso,
kaya siya'y dapat magpakatalino
di dapat isiping ang buwan ay keso.

(Buhat sa ringside sumagot si Heneral Tomas Mascardo.)

MASCARDO:

Tulutan po ninyo bunying Lakandiwang
ang kautauhan ko nama'y magsalita,
ang maling paratang at mga hinala
sa isang paris ko'y di dapat tumama,
kung ang tungkulin ma'y tinanggap kong kusa'y
ay sa beteranong mga nasalanta.

Natatandaan kong nang nagdaang araw
dahil sa paglaya, tayo'y nakilaban,
sa gitna ng gayong magulong digmaan
ay ipinagtanggol itong ating bayan,
bayang iniibig kahit kaguluhan
bakit di ibigin sa katahimikan.

Ang kaaway natin ngayo'y laganap na
bukod sa marami na imperialista,
kapag naghiwalay tayong makibaka
ay mahihirapan sa pag-bibiktoria,
kaya kailangang tayo'y nagsasama
magsalo sa tuwa't magdamay sa dusa.

At sakaling ako ay papagdusahin
dahil sa bayan ko ay mamatamisin,
kung dahil sa lahing aking ginigiliw
libo mang parusa'y aking tatanggapin,
handog ko sa bayan ang buhay kong angkin
nakahanda akong ngayon ma'y malibing.

LAKANDIWA:

Yamang mahaba na ang patutsadahan
ang ibig ko ngayo'y duminig ng sakdal,
Mga maginoong nagbabalugbugan
bukas na sa inyo ang aking Hukuman,
nang hindi mainip ang nagkakapisan
bawa't sakdal ninyo'y aking pakikinggan.

Kayo maginoong Quezong taga Baler
ang inyong hinakdal sa ami'y sabihin,
Kayo Aguinaldong sa Kawit nanggaling
kung may karaingan pakikinggan namin
Sa sandaling ito'y ibig kong malining
kung sino sa inyo ang binatang taring.

LEONARD WOOD

Buning Lakandiwa ako ang tulutang
sa sandaling ito ay makapagsakdal,
ang isasakdal ko ay ang Quezong iyang
siyang kunsintidor ng lahat ng bagay,
iyang si Gabaldo'y naging kinatawan
gayong may hawak na siyang katungkulan.

Ang kinakailangang malaman ay kung saan lumilimbag
ng malinis upang magkaroon ng magandang

TARJETA, INVITACION, PROGRAMA,
MEMORIA, FORMULA.

CLICHE NG FOTOGRAFADO, ZINCOGRAFIA.

DEBATE PRINTING PRESS

Cuarto No. 2

MANILA

De la Rama Bldg.

GAT PAYO

G. HUWAN DE LA KURUS
(Ang Mamamayan)

JUAN DE LA CRUZ:

Bunying Lakandiwa, kayo'y umulinig
sa aking hinakdal na ipagsusulit,
ang isasakdal ko una'y si Ben Wright
at ang pangalawa ay iyang Gat Usig,
sila pong dalawa'y kalaban ng nais
ng mutya kong bayang pinakaiibig.

LAKANDIWA:

Mabunying Gat-Usig, Mr. Leonard Wood
maupo po kayo't huwag makisangkot,
Ginoong Gat Payo, Huwan de la Kurus
kayo ay magtimpi ng suka ng loob,
Quezo't Aguinaldong siyang naghahamok
ang siyang marapat ngayong mapanood.

At kayong dalawang laon nang naglaban
ay marapat ngayong mamahinga naman,
Maginoong Quezon kayo'y magsalaysay
magsalita ngayon dito sa Hukuman,
Bunying Aguinaldo, pakinggang mataman
ang lalong mahigpit na mga paratang.

GUEZON:

Bunying Lakandīwa mga napipisang
nagsisipakinig nitong Balugbugan,
sa harapan ninyo ay buong pitagang
isinasakdal ko ang aking kalaban,
isang Aguinaldong lumabas sa parang
ngayon ang katoto'y ang mga kaaway.

Ito pong Konseho Supremong pang-bansa
kung kaya natatag dahilan sa laya,
isang Aguinaldong lumaban sa digma
ano't kahiwalay nitong panukala?
Isinasakdal ko bunying Lakandiwa,
iyang kilos niya'y kahinahinala.

Isang Aguinaldong nangdigma sa ñilim
ano't kahiwalay nitong layon namin,
siya'y nakibaka na laya ang dahil
ano't titiwalag sa ngayo'y laya rin,
iyang kanyang kilos kapani-panimdim
kahinahinalang guniguning itim.

Tila hindi siya ang dating larawan
na naging bayani ng nagdaang araw,
Ang Pangulo nuong yumaong digmaan
tila di na siya ngayon kung pagmasdan,
sina Leonard Wood ang kanyang kaybigan,
At sino si Wood?.... Kaaway ng bayan.

Ngayon ang hiling ko Lakandiwang pantas
siya'y pagbalikin sa nangakalipas.
siya'y hindi wasto ngayong tumiwalag
dapat makiisa sa lakad ng lahat.
pagka't kung siya po'y iiba ng lakad
ang magkakalahi'y pihong sasambulat.

Kung may matuwid po ang aking hinakdal
si Aguinaldo po'y inyong parusahan.
siya'y patanggalin sa pagsasamahan
sa kay Leonard Wood na aming kalaban,
saka ang samo ko Lakandiwang mahal
ibigay sa akin iyang Paraluman.

Sapaka't ang Birhen na sakdal ng dilag
na tinaguriang Mutyang Pilipinas,
laon nang panahong aking nililiyag,
at pinaglingkuran ng pagsintang tapat,
kaya Lakandiwa kung magiging dapat
kami'y bigkisin mo ng pagsintang wagas.

AGUINALDO:

Tumututol ako Lakandiwang mahal
na mapa sa iba iyang Paraluman,
pagka't siya'y aking pinamuhunanan
ng pawis at dugo sa gitna ng parang,
at kung sa iba pa siya makakasal
sa ngalan ng Dios, isang kasalanan.

Ang mga paratang bunying Lakandiwa
ay isipin mo po at maling hinala,
akong kamunti nang mamatay sa digma
di na magtataksil sa irog kong lupa.
kaya ang kanila'y paratang ng bata
di dapat pansini't itanim sa diwa.

Kung ako man ngayo'y kaybigan ni Wud
ang maling paratang huwag isaloob,
kung dahil sa bayang aking iniitrog
sampu mang kaybiga'y aking malilimot,
at kung ang bayan ko ay lalayang lubos
kahit na sa bangin sila'y ihuhulog.

Parang hindi tantong ang makikaybigan
ay hindi masama kahit sa kaaway,
Reyna ng Espanya ng nagdaang araw
sinuyo't inibig ng isang del Pilar,
sa ganito baga'y ating matuturang
ang Plaridel nati'y taksil na sa bayan.

Nguni't hindi gayon at ang layon niya
ay kung mapaibig ang magandang Reyna,
kung ito'y tumango't sa kanya'y suminta
masusunod bawa't hiling o mapita
kung siya'y naibig, bayang ko, laon nang
nagtikim ng laya ang bayang may dusa.

Saka ako'y mayrong isang kasaysayang
sasabihin ngayon sa nagkakapisan,
ang nangyaring ito'y may katotohanan
pakingan po ninyo Lakandiwang mahal,
dito masusukat na kung magkaminsan
di pawang masama ang binibintangan.

Di anhin ang sabi ng unang panahon
may isang balita at kilalang mason,
sa kanilang bayan ang lupit ng among
at ng guardia sibil ay walang kaukol,
nguni't ang himala't balitang gumulong
ang masong pusakal ano! at nagmanong.

At tunay nga naman, kanilang nakita
na ang masong ito'y nangungumpisal pa,
at buhat na noon sa tuwing umaga
itong bagong manong pihong nagsisimba,
saka sa kumbento'y hindi sumasala,
at nakikiambag sa mga pamisa

Kung "santo hersisyo" na siyam na araw
ay "bienet'sor" na siya ng simbahan,
at dahilan dito'y kumalat sa bayang
siya'y isang taksil sa kanyang samahan,
hanggang nabalitang sa pangungumpisal
isinuplong pati paghihimagsikan.

Ang lahat ng tao ay nangaghinala
at ang mga mason, siya'y isinumpa,
katulad din ito niyang ginagawa
na binibintangan ako ng masama,
nguni't alamin mo bunying Lakandiwa
ang nangyari'y ito sa aking balita.

Kaya pala itong ating kababayan
kahit isang mason ay nangungumpisal,
sapagka't ang nasa ay buong malaman
ang lahat ng lihim ng mga kaaway,
kaya pala niya ito kinaybigan
sapagka't ang pari'y ibig na mapatay.

... Dumating ang araw ng paghihimagsik
at sa kaapihan ang baya'y nagngalit,
ang masong nagmanong humawak ng kalis
ang among ang unang sinaksak sa dibdib
ang lahat ng manong na kanyang kapatid
ay naganyak niyang sumama sa bukid.

Ang kahalintulad nito at kapara
marangal na Hukom ay ang larong dama,
makipagiansihan, pakanin mo muna
saka mo lalusin ang peong lahat na,
nakakawangki ring palulon sa buwaya
at kung na sa tiya'y saka manandata

Oh sarap manaksak sa loob ng tiyan
talos mo ang lalong malambot na tadyang-
di baling lulunin ang aking katawan
kung matapos ito'y lalaya ang bayan.
kaya Lakandiwa iyang mga bintang
maniwala kayong walang kabuluhan.

Kung si Mr. Wood ay kaybigan ko
dapat na magsaya bawa't pilipino,
at makaasa ang kahi ma't sinong
kung sa kalayaa'y samasama tayo
Diyan sa Nasional Konseho Supremo
huwag nang isali kaming veterano

Bakit pipiliting kami'y makisama
ay lubhang salaolo iyang politika,
pag nageeleksion at kumakampanya
ang magkapatid ma'y nagmumurahan na,
at ang aking saksi'y ang Sottong dalawa
Filemo't Vicente di nagkakilala.

Kunk laya ang dahil di na kailangan
walang pilipinong lumalaban diyan,
sa mula't mula pa itong ating bayan
nagkakaisa na kung sa ganyang bagay,
kaya't ang Konseho Supremo Nacional
di na kailangang amin pang samahan.

Di maitatangging iya'y politika
na pinangilagan namin sa mula pa,
iya'y itinatag ng nasionalista
na sinangayunan nitong demokrata,
dalawang partido ang siyang nagsama
di ba politika ang tawag sa kanya.

Ang pagsasangdugong kanilang ginawa
ay pagkakasundo sa isang salita,
may politika rin, dapat maunawang
bawal sa tuntuning aming inilagda
at sa beintioso, sino ang huhulang
silang nagkasundo'y hindi magbabangga.

Hindi ba't ang sabi marangal na Hukom
nitong katalo kong si Manuel Quezon,
ay pagtiwalaan silang tatlongtaon....
Oh, kwentahin ninyo di hustong eleksion,
sinasabi ko na't di bawa't malutong
ay hindi na peste ang nilitsong baboy.

QUEZON:

Bunying Aguinaldo ako'y pasagutin
huwag kang lumakad ng napakatulin,
baka ka maparis sa taga San Miguel
tumawid sa tulay nahulog sa bangin,
ang katwiran ko'y iyong ulinigin,
marangal na Hukom ako'y inyong dinggin.

Bunying Lakandiwa ang mga tinuran
nitong katalo ko'y tila hindi tunay,
pagka't ang matuwid sa kapanahunan
sumama sa kilos nitong buong bayan,
niyog at bibingka pag nagkahiwalay
hiwalay mong kanin hindi kasarapan.

Kung sila ay sadyang mga mangdingma
ano't sumasama sa aming kabangga,
kung talagang mahal sa puso at diwa
nila itong ating minumutyang lupa,
Bakit sa kalaban ng ating paglaya
sila sumasama ng walang bahala?

AGUINALDO:

Itong kawikaan ng mga Tagalog
sa sandaling ito'y dito na nasunod
may tao nga palang parang basang-upos
aayaw magdikit kahit na idapog,
katalong maulit na hindi matapos
parang pusang bungi na painog-inog.

Sinasabi ko na't hindi kailangang
kami'y makisama sa ating kaaway,
pagka't ang totoo ito'y kailangan
nang tayo ay hindi lubhang kahigpitan,
saka dapat pa ba na magalinlangan
sa kaparis naming nakipagdigmaan?

QUEZON:

Kami'y hatulan mo bunying Lakandiwa
yamang ang sakdal ko'y madinig mong pawa,
alangalang na po sa laya ng lupa
ay parusahan mo ang aking kabangga
yamang hindi wasto iyang kanyang gawa
bigat ng parusa'y ilapat mong bigla.

Saka ang samo ko Lakandiwang mahal
mutyang Pilipinas sa aki'y ibigay'
yamang ako'y tapat sa aming sumpaan
ako ang marapat na diya'y makasal.

AGUINALDO:

Ikaw ay magtigil tanging kaibigan
at baka sakaling nabibiglaanan.

Isang Nanood

KGG. MANUEL ROXAS
(Espiker ng Kapulungang Bayan)

(Sagot nang na sa ringside).

ROXAS:

Bunying Lakandiwa, kung ako'y didinggin
may isang bagay po akong sasabihin
ang dalawang iya'y dapat pagpatasin
iyan ang hatol ko kung sa ganang akin,
ang matwid nila'y kapuwa maningning
sa ganda'y wala kang itulak kabigin.

Huwag pagpilitan na si' Aguinaldo'y
sumama't pumisan sa Sangdugong ito,
ang dapat iwasan iyang pagtatalo
masama sa dinig ng maraming tao,
kaya ang dalawa kung hatulan ninyo
kanggreho, kamaron at olsem pareho.

AGUINALDO:

Darakilang Hukom bago mo hatulan
mayroon din ako na mga hinakdal,
marami po akong mga nala'amang
sukat malathala sa harap ng bayan.
ito ay kay Quezong mga kagagawan
na lalong marapat nating parusahan.

LAKANDIWA:

Magsalaysay kayo at aming didinggin
ang mga hinakdal ngayo'y lilitisin.

JUAN DE LA CRUZ:

Bunying Lakandiwa dapat nang pigilin
di na nararapat siyang ulinigin,
hatinggabi na po baka umagahin
hatulan na ninyo ang lalong magaling.

Buhat sa gallery ay sumagot si
Senador JOSE ALEJANDRINO.

Si Aguinaldo po'y dapat magtagumpay
at marapat siyang katigan ng bayan,
si Quezon ang siyang dapat parusahan
sapagka't siya po ang may kasalanan
kaya po natatag ang konsehong iyan
ay dahil sa kanyang kabutihan lamang.

Sapagka't ang nais niya ay masakop
ang datihang puno na kanyang sinunod,
at ibig sabihin sa buong sinukob
siya ang dakila't pinakamatayog,
pati ng Heneral ng Hukbong nanghahamok
nabilang sa kanyang mga imbing lingkod

Kaya po sa ngayo'y dapat malinawan
ang nais ni Quezo'y pangsarili lamang,
ibig na masabing sa Katagalugan
ay siya ang tanging dapat na iga'ang,
at si Aguinaldo'y isa lamang kawal
kabilang sa kanyang nangasasakupan.

Pagka't ang totoo kung tayo'y lumaya't
maghangad ng puno itong ating lupa't
Quezo't Aguinaldo ang magkakabangga
ay pihong si Quezon ang maririwara,
kung kaya sa ngayon ay hindi himalang
Quezong matatalo'y maagang maghanda.

ANG SAMBALILO ANG KORONA NG LALAKI

DAPAT KAYONG MAMILI

NG MANGHUHULMA

NA MAY MALAKING KASANAYAN

SA GAWAING ITO

SOMBRERERIA

ANG MANGGAGAWA

GERARDO PAGKATIPUNAN, Mayari.

487 J. Luna

Tel. 4-80-51

Isang Nanonood

KGG. CLARO M. RECTO

(“Floor Leader” ng mga Demokrata sa Kapuluṅgang Bayan)

Buhat sa Balcony ay sumagot
si CLARO M. RECTO:

May palagay kaming ang dapat sisihin
ay si Aguiraldong tila kabilanin,
siya, kung magsabi baya’y ginigiliw
nguni’t ang kaibigan ay kaaway natin,
ang dalawang nobya’y hirap talimahin
kinakailangang sa isa’y magtaksil.

Pag namamahayag itong Pilipino,
aayaw sumama nina Aguinaldo,
nguni't ang himalang nakapanglulumo
"trece de agosto" "a cuatro de julio"
ay nangakapila iyang "Veterano"
parang "Veteranang mga voluntario".

At kapag kay Wud siya ay matapat
sa laya ng baya'y pihong nagsusukab,
sa dalawang agos na magkasalungat
sanay mang piloto ay babalintuwad,
kaya palagay ko ang lalong marapat
ang sisi'y sa kanya iyukol na lahat.

Si Aguinaldo po'y dapat na magdusa
dahil sa paglayo sa mga kasama,
ang layon ng baya'y hindi alaala,
at ibig lumakad yatang nagiisa,
nagiisang tinting, pano kaya бага
na makalilinis kahit matigas pa?

Kaya hatulan mo bunying Lakandiwa
nang siya sa ngayo'y magbagong akala,
pag kami'y nabuklod sa isang adhika
alipin man ngayo'y pamuling lalaya,
kung siya'y sasama ng buong payapa
matapit matamo ang dakilang nasa.

LAKANDIWA:

Yamang matagal na itong Balugbugan
may palagay akong dapat nang hatulan,
ang hinihiling ko'y ang katahimikan
saka sa paghatol ay kahinahunan
kayo ang hahatol mga kababayan,
pakikinggan namin bawa't palakpakan.

Lahat nang may ibig kay Manuel Quezon
pakikinggan namin, pumalakpak ngayon...
pak-pak-pak pa-la-lak, pa-la lak i ye hung!
Ang kay Aguinaldo nama'y umaayon:
pak.pak.pak, pa.la.lak, pa.la.lak-pung-pung-pung.
(may nagbasuwitan at may nagsiungol.)

JUAN DE LA CRUZ:

Maginoong Hukom sa mga pa'akpak
ang pakiwari ko ang dalawa'y patas,
maging sa hiyawan at maging sa lakas
magkasingtungog po at magkasing bigat,
baka po mainam na ang Pilipinas
ang siyang humatol sa dalawang anak.

LAKANDIWA:

Mutyang binibining Perlas ng Silangan
sa harapan nila'y kayo ang magsaysay,
yayamang sa inyong mga pagmamahal
nagpapakamatay ang dalawang iyan,
pagka't patas sila kung sa palakpakan
kayo na ang siyang magpasiya naman.

RIZAL VENETIAN TERRACE

ANG PUGAD NG MGA MAKATA
ANG TAGPUAN NG MGA MANGANGALAKAL
ANG PULUNGAN NG MGA SAMAHAN
ANG LIWALIWAN NG MGA MANGLALARO
PINAKAMALAMIG DITO SA MAYNILA

DALAWIN ANG "SIYUDAD NG BAGYO"

Sa Pampang ng Ilog Pasig
Tel. 25828

PARALUMAN

BB. PILIPINAS

(Ang nakatanikalang Bayan)

PILIPINAS:

Makatang Kabite, makatang Tayabas
sa aking palagay kayo'y sadyang patas
dine sa dibdib ko kayo'y nakatatak
pagka't kayo'y aking kapwa nililiyag.
buksan ang dibdib ko't kayo'y nakasulat
ng titik na gintong di na makakatkat.

Ikaw mutyang Quezon ang siyang tanggulan
kapagka panahon ng katahimikan,
nguni't sa panahong naghihimagsikan
si Aguinaldo ko ang siyang panglaban.
kayo sa puso ko'y sadyang magkatimbang
at mamahalin ko hanggang sa mamatay.

.. Magsama at hindi ay hindi masama
kung ang layon ninyo'y ang aking paglaya,
magbukod bukod ma't laya rin ang nasa

ay samasama rin sa isang adhika'
capuwa't kung kayo'y laging magbabangga
hindi malalagot yaring tanikala.

Kaya ang isa ko ngayong pakiusap
ay kayong dalawa sana ay magyakap,
nang nagdaang araw sa pakikitalad
magkasama kayong namayan sa gubat,
kaya ngayon nama'y lalong nararapat
na kayong dalawa'y magmahalang tapat.

LEONARD WOOD:

Bunying Lakandiwa aking hinihiling
na iyang dalawa'y huwag pagpatasin,
ang palakpakan po'y muling ulinigin
at ang may katwira'y kilanling magaling...

ANG PUBLIKO

Patas... patas... patas... eyeheng—eyeheng!..
(at nargagakyatan ang tao sa ring)

(Entreprentesis)

Nagmula na noon itong kaguluhan
na ikinatapos nitong Bulugbugan,
pinasan si Quezon ng mga kabagang,
at si Aguinaldo'y pinasan ng kawal,
hindi magkamayaw sa mga hiyawan
nagkagulo na po sa mga pakpakan.

Nguni't may balitang muling magtatagis
at ang "return bout" ay hindi lalawig,
nguni't samantala tayo'y manahimik
at ating isicaw itong abot-langit:
Mabuhay si Quezon! binatang makisig.
Biba, Aguinaldong! binatang matalik.

KUNTIL BUTIL

Abril 24, 1926,

Ang larawan ang siyang buhay na anino ñg isang nilikha, at kung totooanang ang lalaki'y kalarawan ñg Dios at ang babae'y kalarawan ñg Birhen, magpakuha kayo ñg larawan at bakasin sa inyong aninong buhay ang kabanalan.

Ang Venus Studio ay may katangian sa pagkuha ñg larawan, lalo na sa mga "classic."

Sa mga Dahong pangalaala ñg Paaralan at mga kolehiyo ay may kabanugan na kami. Gayon din naman sa iba't ibang ayos lalong lalo na sa mga "amplificaciones."

VENUS STUDIO

162 Escolta, Manila

Tel. 2-54-34

STADIUM

AVE. RIZAL, MANILA

KUNG SAAN NALILIKHA ANG MGA KAMPEON

Pook ñg liwaliwan sa panonood ñg lalong kakilakilabot na paligsahan ñg mga lakas at tatino. Pinagdarausan din naman ñg Balagtasan, tulaan at iba't iba pa.

MAY BOKSING TUWING SABADO

POPULAR FURNITURE

Iyan ang tahanan ng lalong matitibay at magagandang mga kasangkapan. Ito ang pinanggagalingan ng mga kagamitang pang-palasyo at pang-dampa.

Nagbibili kami ng iba't ibang uri ng kasangkapan, mga muebles. Tumatanggap kami ng lahat ng uri ng gawain sa karpinteria; nagsasaayos kami ng mga sirang kasangkapan at nagagawa naming parang bago, palibhasa'y mga dalubhasa ang aming mga karpintero at mangbabarhis. Tumatanggap kami ng mga tagubilin ng mga taga Lalawigan.

POPULAR FURNITURE

Tindahan ng mga Kasangkapan

RAYMUNDO DY,

Tagapamahala.

723-725 Avenida Rizal

Maynila, K. P.

Telefono 2-59-41

Hindi na kayo kailangang manaog. Tumawag lamang kayo sa Telepono o ipagbilin sa aming ililipat ang lahat ng inyong kasangkapan at mga bagay bagay.

Maiingat ang aming Tagapaglingkod at bawa't isa'y lubos na mapagtitiwalaan.

CHICO'S TRANSPORTATION CO.

MARIANO CHICO, PROP.

345 Canonigo

Telepono 5462

Ang Sastrierang pinananahian ng lalong dalubhasang Guro sa pananahi at

Ang sarisaring mahahalagang damit na buhat sa Europa at Amerika ay matatagpuan sa...

EL CENTRO DE MODAS

D. T. MACUAN HNOS. & CO.

91 Escolta.

Tel. 2-55-16

Ang lalong magaganda at matitibay na sapatos, maginhawa sa paa at mga yari sa huling moda ay matatagpuan sa aming tindahan.

Ang nangagsibili na sa amin ang aming katulong sa pagbabalita ng kagandahan at katibayan ng mga sapatos na yari sa

ÜZMAR SHOE CO.

GANDARA' MAYNILA

SILVERIO & FERNANDEZ

**TINDAHAN NG SAMBALILO AT SAPATOS
PABRIKA NG MGA MALETIN**

Tel. 2-64-81

81 Rosario, Manila

MANUEL JOSE

MANANANGGOL

300 Kneeder Building

Tel. 2-22-38

APOLONIO B. SUNTAY

MANANANGGOL

445 Sto. Cristo, Maynila

Tel. 4-95-18

AGUILAR==RAMOS==ORTEGA

MGA MANANANGGOL

700 Ave. Rizal

Tel. 2-60-17

LAS NOVEDADES

TINDAHAN NG MGA KAYO

Samahang may puhunang ganap na Pilipino

Tagapamahagi ng lahat ng makabagong uri ng damit galing sa Amerika at Europa, katulad ng mga PERCAL na ingles na hindi nahuhulog ang kulay, ESCOSE-SANG maririkit ang guhit, at ibp., sa tingi o pakyawan. May patahiang na sa ilalim ng pangangasiwa ng bantog na si

RICARDO VILLAREAL

118 Escolta

P. O. Box 165

Maynila, K. P.

Na sa amin ang lalong magagandang kalesa at matutuling kabayo. Laging malinis ang aming sasakyan.

Ang mga auto namin ay ligtas sa mga kapahamakan sapagka't maingat ang aming mga tsuper at lubhang magalang ang aming mga tagapaglingkod.

Tumawag lamang kayo sa telepono at humahaginit na darating sa inyo ang sasakyan.

VICENTE'S STABLE AND GARAGE

Telepono Blg. 6

420 G. Tuason

Sampalok, Manila

Ang matamis at malinaw na tubig ay galing sa isang malinis na batis.... at ang matibay at mahalagang karunungan ay nanggagaling naman sa isang bantog na paaralan.

“ANG UNIVERSITY OF MANILA”

ay isang paaralang balita at may ganap na kapahintulutan ng Pamahalaan. Pinagtuturuan ng lalong mga dalubhasang guro. Sa

NATIONAL LAW COLLEGE

Heneral Luna, Intramuros,

na sangay ng Unibersidad na ito ay nagtapos ang mga lalong balitang manananggol sa Kapuluan. Sarisaring sangay ng karunungan ang itinuturo sa Paaralang ito.

‘UNIVERSITY of MANILA’

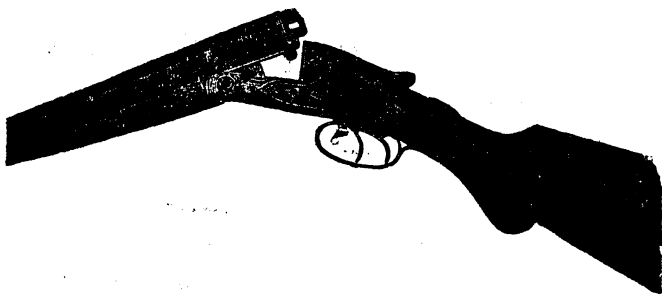
106 Gastambide, Sampaloc, Maynila.

TELEFONO 12-35

DR. APOLINARIO G. DE LOS SANTOS,

Pangulo

MGA ESKOPETANG FOX
 MGA ESKOPETANG LEFEVER
 MGA ESKOPETA AT REBOLBER NA
 REMINGTON
 MGA PISTOLA AT REVOLVER NA COLT

Punglong Kanlurang may tatak

SUPER-X

Gaano man kalayo ay maaabot at mahuhuli ang
 iyong binabaril, kung ang gagamiting punglo ay

SUPER-X

SQUIRES BINGHAM COMPANY

Headquarters ng mga Sportmen.
 Kung saan nagkikitakita ang mga mararangal.

15 Plaza Goiti

MAYNILA

Telepono 300

Ang matamis at malinaw na tubig ay galing sa isang malinis na batis.... at ang matibay at mahalagang karunungan ay nanggagaling naman sa isang bantog na paaralan.

“ANG UNIVERSITY OF MANILA”

ay isang paaralang balita at may ganap na kapahintulutan ng Pamahalaan. Pinagtuturuan ng lalong mga dalubhasang guro. Sa

NATIONAL LAW COLLEGE

Heneral Luna, Intramuros,

na sangay ng Unibersidad na ito ay nagtapos ang mga lalong balitang manananggol sa Kapuluan. *Sarisaring sangay ng karunungan ang itinuturo sa Paaralang ito.

‘UNIVERSITY of MANILA’

106 Gastambide, Sampaloc, Maynila.

TELEFONO 12-35

DR. APOLINARIO G. DE LOS SANTOS,

Pangulo

MGA ESKOPETANG FOX
 MGA ESKOPETANG LEFEVER
 MGA ESKOPETA AT REBOLBER NA
 REMINGTON
 MGA PISTOLA AT REVOLVER NA COLT

Punglong Kanlurang may tatak

SUPER-X

Gaano man kalayo ay maaabot at mabuhuli ang
 iyong binabari, kung ang gagamiting punglo ay

SUPER-X

SQUIRES BINGHAM COMPANY

Headquarters ng mga Sportmen.
 Kung saan nagkikitakita ang mga mararangal.

15 Plaza Goiti

MAYNILA

Telepono 300

Ang isang buhay na masigla at tigib ng lugod, katawang malusog at magaan ay nagbubuhay sa mabuting pagkain;

at hindi lamang ito, nanggaling din naman sa mabubuting paglilingkod, kasarapan ng luto, kalinisan ng pagkain at kasaganaan;

yaong angkon na angkon sa panglasa, ayok na ayok sa dila at kaibigan ng kumakain;

sa Restaurant EL REFUGIO ay matatagpuan ang pagkaing nililihi ng lahat. Makahihingi ng anomang maibig, maging pagkaing bahay, "comida filipina", "comida china" at iba pa;

may mga tagapaglingkod kaming maliliksi at magagalang;

ang aming tagapagluto ay kilala na ng madla at ang aming pagkain ay pinagdadayo ng marami.

HANAPIN NINYO ANG RESTAURAN

EL REFUGIO

TAPAT NG "TALIBA"

339 Carriedo

Tel. 2-61-60

Ang sabi ni Rizal:

"Huwag kang maghintay ng anomang paglingap sa isang dayuhang kaya naparito'y upang magpayaman sa sarili at umalis pagkatapos."

Ito'y walang ibang kahulugan kungdi tangkilikin mo ang kalahi at ibigin ng higit sa iba ang sariling kalakal.

Ang KATUBUSAN ay puhunang ganap na Pilipino, at ang kanyang mga yari'y iniyangkop sa maselang parg-lasa ng lahat.

Sa Tabako'y masasarapan mo ang mga: CABALLEROS, PRESIDENTES, DIVINOS, REYNA VICTORIA, ADMIRADORES at LONDRES.

Sa Sigarilyo nama'y mawiwili ka sa LA DALAGA, NINFA FILIPINA ULIRAN, ENTRE FUERTE AT FUERTE.

“KATUBUSAN”

PAGAWAAN NG TABAKO AT SIGARILYO

Puhunang ganap na Pilipino

501 Clavel, Maynila, K. P.

Telepono:

4-95-24

4-80-70

Lalagyan sa

Koreo: 892.

Filmed by Preservation

1995